

BOSHQARUVDA RAHBAR KREATIVLIGINING AHAMIYATI

Mamatqulova Sojidaxon G‘opporjonovna

Qo‘qon universiteti

Ta’lim muassasalari boshqaruvi yo‘nalishi magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada boshqarishda rahbar kreativligining ahamiyati, rahbar shaxsida shakllantirilishi zarur bo‘lgan xususiyatlar haqida so‘z boradi. “Inson resurslarini boshqarish” hamda “Xodimlarni boshqarish” tushunchalari qiyoslanib, rahbarga qo‘yiladigan talablar misollar yordamida tahlil qilinadi.

Kalit so‘zlar: Inson resurslari, etakchilik, kreativlik, tashabbus, menejment.

Аннотация: В данной статье говорится о значении креативности руководителя в управлении человеческими ресурсами, характеристиках, которые необходимо формировать в личности руководителя. Сравняются понятия «Управление человеческими ресурсами» и «Управление персоналом», а также на примерах анализируются требования к руководителю.

Ключевые слова: Человеческие ресурсы, лидерство, креативность, инициатива, менеджмент.

Abstract: This article talks about the importance of creativity of the leader in the management of human resources, the characteristics that need to be formed in the personality of the leader. The concepts of "Management of human resources" and "Employee management" are compared, and the requirements for the leader are analyzed using examples.

Key words: Human resources, leadership, creativity, initiative, management.

Inson resurslari bu - tashkilotda ishlaydigan malakali mutaxassislardir. Inson resurslarini boshqarish aslida xodimlarni boshqarish bo‘lib, korxonaning aktivlari bo‘lgan ishchilarga e‘tibor beradi. Shu munosabat bilan bunday xodimlar ba‘zan inson kapitali deb ataladi. Ammo u xodimlarni boshqarish bilan to‘la ma’noda bir tushuncha emas.

“Inson resurslarini boshqarish” – tushunchasi boshqarishning strategik jihatlarini, shuningdek sotsial rivojlanish masalalarini o‘z ichiga oladi va ularga ustivorlik beriladi. “Xodimlarni boshqarish” tushunchasi ko‘proq kadrlar bilan tezkor ishlashni anglatadi. Inson resurslarini boshqarish (Human Resources Management - HRM, yoki oddiygina HR) tashkilotning shu erda ishlaydigan odamlarni yollash, boshqarish va qo‘llab-quvvatlashga qaratilgan ichki siyosati yoki ichki kompleks funksiyasi hisoblanib, inson faoliyatiga ta’sir qiluvchi barcha jarayonlar va dasturlar HR ning bir qismidir.

Inson resurslarini boshqarish funksiyalari quyidagilarni nazarda tutadi:

- Inson resurslari uchun asosiy mas’uliyatni o‘z zimmasiga olgan shaxs.
- Xodimlarga bo‘lgan talablarni aniqlash.
- Muammoni tahlil qilish: mustaqil pudratchilar xizmatlaridan foydalanishga arziydimi yoki o‘z ishchilarini yollashi kerakmi?
- Xodimlarni tanlash va tayyorlash.
- Tashkilot uchun raqobatdosh ustunlikni ta’minlovchi eng yaxshi xodimlar.
- Shaxsiy brend va tashkilot brendining tashuvchi eng yaxshi xodimlar.
- Xodimlarga nafaqa to‘lash bo‘yicha moslashtirilgan faoliyat.
- Barcha xodimlarni me‘yorlar va kadrlar siyosatiga o‘rgatish.

- Tashkilotda HRM siyosatini yaratish va yuritish.

HR ning asosiy strategik funksiyalari korxonada va biznes strategiyasini muvozanatlash; tashkilot jarayonlarining reinjineri; tashkilot xodimlari bilan o‘zaro axborot aloqasi, o‘zgarishlarni boshqarishdir. HR menejeri tashkiliy etakchilik va boshqaruv madaniyati monitoringi uchun javobgar hisoblanadi. HR makonda farq qilishi mumkin bo‘lgan bandlik va mehnat qonunlariga rioya qilishni ta’minlaydi.

Inson resurslarini boshqarish to‘rtta taktik funktsiyaga ega:

1. Xodimlar bilan ta’minlash.
2. Xodimlarni o‘qitish va rivojlantirish.
3. Motivatsiyani boshqarish.
4. Texnik xizmatlar.

Kadrlar ta’minotiga potentsial xodimlarni intervyu, ilovalar, tarmoqlar va boshqalar orqali ishga tanlash va yollashni o‘z ichiga oladi. O‘rgatish va rivojlantirish malakali xodimlarni uzluksiz rivojlantirish jarayonidagi navbatdagi qadamdir. Motivatsiya xodimlarning yuqori mahsuldorligini ta’minlash kaliti hisoblanadi. Bu funktsiya ishchilarga berilgan imtiyozlar, faoliyatni baholash va mukofotlarni o‘z ichiga olishi mumkin. Oxirgi funktsiya - xizmat ko‘rsatish - ularning sadoqatini va tashkilotga sodiqligini saqlashni o‘z ichiga oladi.

HRM inson resurslari bo‘yicha mutaxassislariga yangi xodimlarni samarali tarzda o‘qitish imkonini beradi. Texnologiya sifatida paydo bo‘lgan HRM endi ilmiy soha bo‘lib, ontologik tavsiflardan foydalanishni talab qiladi.

Mavjud xodimlarni baholashda . Eng avvalo ularning shakllanishiga ta’sir etuvchi tashqi omillarga , xususan mehnat bozoridagi vaziyatga e’tiborni qartmoq lozim. Zero, mehnat bozoridagi holat ko‘p jihatdan quydagilarga bog‘liq:

- Aholi soni, yoshi, jinsi salmog‘idagi o‘zgarishlarga;
- Tarmoq va hududiy bandlikdagi o‘zgarishlarga ;
- Qo‘shimcha ishchi kuchini yollash darajasiga ;
- Ishlab chiqarish hajmi, tarkibiva o‘shish suratiga;
- Mehnat resurslarini boshqarish usuliga va hk.

Mehnat resurslariga bo‘lgan talabni rejalashtirish xodimlarni rejalashtirish jarayonining boshlang‘ich bosqichi bo‘lib, uni tuzishda quydagi ma’lumotlar asosiy vazifani o‘ynaydi

- Mavjud va rejalashtirilayotgan ish joylari
- Tashkiliy va texnik tadbirlar rejasi
- Shtatlar ro‘yhati va bo‘sh lavozimlarni to‘ldirish rejasi

Davlatning kadrlar siyosati ijtimoiy voqealik sifatida boshqaruv sub’yektining jamiyat maqsadlariga erishishning ta’minlaydigan xodimlar shaxsiy sifatleri va salohiyatini shakllantirish hamda jamiyat tomonidan talab etishini ta’minlashga qaratilgan strategiyadir. Davlatning kadrlar siyosati o‘z tizimiga ega bo‘lib , u kadrlar siyosati sub’yekti , vositasi, ob’yekti shuningdek muhit (ijtimoiy sharoit, jamiyat) kabi muhim elementlarga egadir.

Bugungi globallashuv jarayonida inson resurslarini boshqaruvchi rahbar oldiga qator talablar qo‘yiladi. Rahbar zamonaviy bilim va malakalarni egallash bilan bir qatorda o‘zida bir qancha xususiyatlarni shakllantirgan bo‘lishi lozim. Ular:

- Yetakchi
- Novator

- Ruhlantiradi
- O`z maqsadlarini amalga oshiradi;
- Faoliyat asosi-tassavur etish;
- Izdoshlarga tayanadi;
- Extiroslardan foydalanadi;
- Ishonadi;
- Tashabbusga turtki beradi;
- Tashabbuskor;
- Qarorlarni voqealikka aylantiradi;
- To`gri ish qiladi;
- Ardoqqa sazovor

Tahlillar shuni ko`rsatadiki, umumiy va xususiy inson salohiyatini shakllantirish mexanizmlari etarli darajada ishlab chiqilsa, inson kapitali va resurslari darajasi o`ssa, rahbar talabi qilinayotgan darajadagi kreativlikka ega bo`lsa tashkilotning raqobatbardoshligi ortadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Kibanov A.Ya. Tashkilotning xodimlarni boshqarish: Darslik. – 4-nashr, qo`shimcha. va qayta ishlangan. - M., 2010 yil.
2. Vesnin V.R. Xodimlarni boshqarish: nazariya va amaliyot: Darslik. - M., 2009 yil.
3. Ricky W.Griffin. Fundamentals of Management. Eighth Edition. 2015 Cengage Learning products are represented in Canada by Nelson Education, Ltd.p. 547.
4. Bazarov T.Yu., Eremina B.L. Xodimlarni boshqarish: Qo`llanma. – 2-nashr, qayta ko`rib chiqilgan. va qo`shimcha – M.: UNITI, 2002 yil